

HET LEREN VAN PROFESSIONALS.

Het onderwerp van deze conferentie zou voor u een oude bekende moeten zijn. Daargelaten een enkele jonge collega, die het leven nog onvoldoende geproefd heeft of erdoor beproefd is, zou het me verbazen als u nog weet hoe dat ging: dat leren op de Middelbare School.

Verhalen over die tijd zijn er natuurlijk te over, maar die gaan zelden over het leerproces, maar altijd over de beste manier tot mijding daarvan. Weet u nog hoe u bij Duits en Frans de verschillen tussen de woordgeslachten geheel anders interpreteerde dan de docent voor ogen had. Of bij Scheikunde mogelijkheden zag de studieruimten te transformeren tot rokende puinhopen waar geen spoor van intellect meer te vrezen viel. Op de vraag naar het verschil tussen een zuur en een base krijgt u nu spontaan alleen nog maar het zuur. Griekse beginselen hadden voor u, als u er al weet van had, een andere lading dan die van een platonische houding op basis van een, nu zeer in de mode zijnd, goed gecounseld Socratisch gesprek onder leiding van een stoïcijnse kijkende docent.

Bij Biologie liet u, omdat u ze niet onder genetische controle kreeg, tot woede van de docent de drosophila's maar vrij rondvliegen. Waarbij u de alcohol niet aan de drosophila's toediende maar de verdovende werking ervan aan het eigen lijf met vreugde onderging. De les daarna zag u kans met medeleerlingen clandestien schriftelijk van gedachten te wisselen en opwindende schetsen uit te ruilen bij het zo moeizaam behandelde begrip kruisbestuiving. En bij Natuurkunde – om bij mijn eigen leest te blijven – zagen velen bij het begrip valversnelling toch liefst vooral de val van menig docent krachtig versneld worden.

Nee: "leren" een oude bekende? Dan toch vooral één die men waardeert om zijn morbide en ranzige bijverschijnselen.

Maar toch, hoe gaat dat nu, dat leren door professionals? Daarvoor bestaan verschillende methoden, waarvan ik u enkele succesvolle zal noemen en toelichten. De andere komen vandaag bij de overige sprekers nog wel aan bod.

1. Gaat u eens met mij na: Professor Diederik Stapel heeft de pers in ruime mate had gehaald, deze week nog zelfs, door te doen alsof hij en zijn medewerkers iets hadden bestudeerd en ervan geleerd. In een samenleving waar de schijn tot wezen is getransformeerd is dat een verstandige keuze: immers zijn werk wordt nu veel nauwkeuriger bestudeerd dan het geval zou zijn als hij de schijn niet tot hoofddoel had gemaakt.

Ook de Katholieke Universiteit Brabant profiteert daarvan in ruime mate, meer in elk geval dan toen, vele jaren geleden inmiddels en vrijwel vergeten, bekend werd dat zij de naam Katholieke Universiteit Tilburg om voor de hand liggende redenen niet mocht dragen. Misschien zit Stapel samen met zijn Universiteit ook zelf achter de onthulling.

In Rotterdam ziet men trouwens ook prachtige voorbeelden van professioneel leren. Daar worden aan de Erasmus-Universiteit door professor Poldermans - beter zou zijn: Koldermans - zeldzame medische varianten ten tonele gevoerd. Ik kom daar nog op terug.

Deze variant van het leren door professionals staat bekend als de bluffpokermethode. In de wetenschappelijke wereld bestaat twijfel aan de werkzaamheid, maar daarbuiten wordt hij gretig beoefend en is vooral zeer succesvol in cafe's.

2. Maar het kan anders: De school waar ik werkzaam ben heeft ook een afvaardiging naar deze conferentie gestuurd. Of dat vrijwillig is gegaan, is mij niet bekend. Dikwijls komen in een gesprek tussen leidinggevenden en hun slachtoffers waar het begrip scholing aan de orde komt ook deze voor buitenstaanders volstrekt onbegrijpelijke, niet zelden gefluisterde begrippen voor: LC en LD. Dit is de zachte-drang-methode, ook wel extrinsieke motivatie genoemd. De ontwikkeling van deze extrinsieke motivatie kan door uitoefening van enige druk, bijvoorbeeld door de Directie, flink worden gestimuleerd. Dat kan ook wel in geheel andere vorm dan door het noemen van LC en LD. Zo weet ik bijvoorbeeld geheel toevallig dat onze huidige Algemeen Directeur een hoge graad heeft in Oosterse gevechtstechnieken.

3. De volgende methode licht ik toe met een voorbeeld zoals een docent betaamt. In het lokaal zijn de leerlingen druk bezig met een opdracht voor een bepaald vak. De docent heeft uit moderne aanvechtingen besloten de leerboeken niet meer te gebruiken en zich met de klas voortaan volledig te oriënteren op de mogelijkheden die de computer biedt en wel in zijn nieuwste gedaante van de tablet, ook wel *tablet* genoemd. De tabletten of tablets worden na gebruik ingenomen en op school bewaard. De docent kijkt op zijn horloge en ziet tot zijn schrik dat hij over enkele minuten een afspraak heeft met de Algemeen Directeur terwijl de leerlingen dan nog niet klaar zullen zijn.

Hij gaat daarop even naar een oudere conrector die een tussenuur heeft en bovendien nog maar een half jaar te gaan - in dienstverband, naar hij zelf hoopt. De conrector legt bij zijn komst een boek weg dat voorzien is van een ruim bemeten omslag van een onderwijsrapport waarmee hij belangstelling voor het studiehuis veinst. Hij zit in een wat ongemakkelijk ogende houding, luistert nauwelijks naar zijn collega, wuift met zijn hand en zegt toe hem te zullen helpen. In de pauze vraagt de jonge collega hem of het goed gegaan is. De conrector kijkt hem bevreemd aan en beaamt dit. "Hoe heb je ze ingenomen?" vraagt hij. De conrector zwijgt even en zegt dan zacht dat toch niet iedereen dat hoeft te horen. Op zijn beurt kijkt de jonge collega verbaasd en vraagt opnieuw hoe hij de tablets heeft ingenomen. Dan antwoordt de conrector fluisterend, nou gewoon zoals altijd: oraal. Dit is de methode van het misverstand, die met zekerheid werkt.

4. Bij de laatste en modernste methode maakt men gebruik van de massa-media. Neem iemand met groot gezag op zijn vakgebied en laat hem daarover vertellen. Dat wekt belangstelling tot beoefening bij leken en behoefte tot verdieping bij reeds geschoolden. Als men dan ook nog een gunstig tijdstip van uitzenden kiest is succes verzekerd. Dit stond vroeger bekend als de imitatie-methode. Was er weer eens een lezing met illustraties gegeven over de aanleg van afvoerleidingen, dan stonden een week later hele straten blank. Om maar te zwijgen van de in de jaren zeventig vertoonde en zeer populaire open hartoperaties of de laatste tijd door omroepvereniging Max uitgezonden transplantatie-ingrepen. Goede zaken

doen dan colporteurs van dubieus verkregen messensets. Trouwens bij omroep Max valt de belangstelling voor transplantaties uiteraard goed te begrijpen. De Rotterdamse professor Koldermans, daar is hij weer, kan waarschijnlijk uit 3 zieltogende leden, die geen contributie meer betalen wel 4 nieuwe maken die nog jaren meegaan en uit dankbaarheid de dubbele bijdrage voldoen. Tenminste uit zijn in de war geraakte database zou men dat kunnen opmaken. Deze database wordt nu natuurlijk over de gehele wereld bestudeerd dat het een aard heeft. Kwam Erasmus van Rotterdam niet verder dan de lof der zotheid en het Humanisme, Koldermans komt, zo lijkt het wel, met humanoïden: de kroon der zotheid dus. Bij Max kan immers alles op dit terrein: de voorzitter ervan heet tenslotte niet voor niets Slagter.

Maar het kan nog gekker: de voorzitter van onze eigen Voortgezet Onderwijsraad heet ook Slagter. De toekomstige ontwikkeling van het professioneel leren is hiermee snel gevonden:

Je komt er gemakkelijk achter, als je maar 't leert bij Max en Slagter.

Tegenwoordig spreekt men overigens liever niet van imitatie-methode, maar van de methode-Holleeder. Nog is hij niet van het scherm verdwenen of de grootste kunstroof in de Nederlandse geschiedenis doet zich voor in de Rotterdamse Kunsthal - inderdaad alweer Rotterdam.

Uit het voorgaande blijkt echter dat deze methode naast grote successen, ook wel enig risico kent. Is de leergierigheid namelijk te groot dan kan het resultaat bedenkelijke vormen aannemen. Zo heeft zich onlangs een geval voorgedaan, waarin de leergierige professional zich inliet met malle televisiefiguren en dito programma's. Daar kwam nog bij dat hij dikwijls liet blijken dat vooral het financiële leren hem goed afging. Zo zelfs dat de belangstelling van de Belastingdienst werd gewekt. Hoedt u zich er voor na de lunch, als u in een gemakkelijke en toegeeflijke stemming bent gekomen, in de zogenaamde expert-groepen deze leermethode te omarmen. Gebleken is namelijk dat riant schranspartijen in gerenommeerde etablissementen de vatbaarheid voor deze variant terdege doen toenemen. Het ontsporen van deze vorm van

professioneel leren staat in de literatuur sinds kort bekend als het syndroom van Moskowicz.

Tot slot: kan het ook lelijk misgaan met het leren door professionals? Gelukkig wel.

Wie kent niet de begrippen “filosofie, transparantie en zelfreflectie naar de toekomst toe” uit sociologenjargon, bankierspraak of erger nog: van onderwijskundigen en dus eigenlijk ongeschikt voor jeugdige toehoorders. Denkt u daarbij gerust ook aan de onlangs verrichte kabinetsformatie. Daarbij is de zorgpremie, die u moet vrijwaren van al te grote financiële zorgen in kommervolle tijden, juist veranderd in een bezorgdheidspremie, die naarmate hij hoger is ook uw bezorgdheid doet toenemen.

Zodat u vanzelf in een situatie geraakt waarbij elk ingrijpen van een geneesheer zonder uitzicht is op blijvende verbetering van uw gezondheid en daarmee dus wel zorgt voor een blijvende verbetering van zijn eigen vooral financiële gezondheid.

Echter: over deze “Umwertung aller Werte” zou Friedrich Nietzsche zelf zich toch flink verbaasd hebben.

En van uitzicht gesproken: als men u van uw fors verhoogde eigen bijdrage in het opvanghuis voor onderwijsgekwelden het verbandgaas centimeters dik om de kop gezwachteld heeft teneinde u tot zelfreflectie te bewegen, besef dan dat het wel mooi gedaan is met uw “transparantie naar de toekomst toe” .

Dat deze dag en de lunch u goed mogen bekomen.

M.P.Zwagerman

Alkmaar, 7 november 2012.